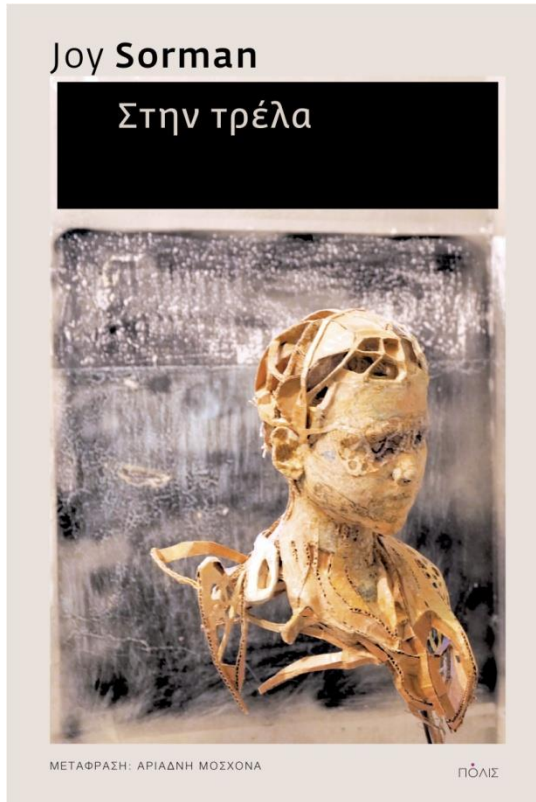

Joy Sorman

«Στην τρέλα»

εκδόσεις Πόλις

Joy Sorman

Στην τρέλα

μετάφραση: Αριάδνη Μοσχονά

σελίδες: 288 • isbn: 978-960-435-837-3 • τιμή: 17,70 ευρώ

Κάθε Τετάρτη, και για έναν ολόκληρο χρόνο, η συγγραφέας επισκέπτεται το «περίπτερο 4B» ενός ψυχιατρείου, συναντώντας τους

ασθενείς και το νοσηλευτικό προσωπικό. Η Τζού Σορμάν παρατηρεί, συλλέγει, περιγράφει: το ντεκόρ («καθαρό, φωτεινό, μοντέρνο και δίχως ζωή, μια διαρρυθμισμένη λειτουργική, οικονομική, σύμφωνα με τους κανόνες της διοικητικής αισθητικής»), τους ήχους («έναν ατέρμονο θόρυβο κλειδιών που μπαίνουν σε κλειδαριές δίνει τον ρυθμό»), τα γεύματα, τη χορήγηση των φαρμάκων, το διάλειμμα για τσιγάρο σε προκαθορισμένες πάντοτε ώρες, την περιρρέουσα ατμόσφαιρα, τα χρώματα, τις μυρωδιές. Φωτογραφίζει τα σταθερά μοτίβα αυτού του κλειστού σύμπαντος: το ειδικό δωμάτιο απομόνωσης, την υποχρεωτική ενδυμασία, τη μοναδική τηλεφωνική συσκευή στον διάδρομο, τη διαδικασία της ακούσιας νοσηλείας, τη μεθοδολογία και τη

χρησιμοποίηση της διάγνωσης. Η συγγραφέας – μια διακριτική επισκέπτρια– συνομιλεί για ώρα με κάποιους, ανταλλάσσει δυο-τρεις κουβέντες με κάποιους άλλους, υποβάλλει ερωτήσεις, ακούει, συμπεριφέρεται αδέξια μερικές φορές, προσπαθεί να καταλάβει. Τι είναι η τρέλα; Πώς φτάνει κανείς σε αυτήν; Από τι πάσχουν οι ασθενείς; Πώς γίνεται η εισαγωγή και η νοσηλεία τους; Ποιος και πώς θα ασχοληθεί με τη φροντίδα τους; Όλα αυτά τα ερωτήματα τίθενται στο βιβλίο, χωρίς πάντοτε να δίνονται απαντήσεις. Εδώ η συγγραφέας θα μάθει ότι: «Η μοναδική αρχή που έχει αξία είναι η αρχή της αβεβαιότητας».

Μέσω μιας αφήγησης που βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα και τροφοδοτείται από τα λόγια των μεν και των δε, η Σορμάν σκιαγραφεί ένα βαθύ και ουσιαστικό πορτρέτο της σύγχρονης ψυχιατρικής. Μιλά για την ιστορία της ψυχιατρικής, την αποϊδρυματοποίηση, και ερευνά την ίδια τη φύση της τρέλας και τη σχέση της με τον «κανονικό» κόσμο. Οι ασθενείς αποκλείονται από την «κανονικότητα» και εγκλείονται, όχι τόσο για να ανακουφιστεί ο πόνος τους, αλλά επειδή ενοχλούν: «Θα κλείσουν πιο άνετα μέσα έναν άνθρωπο που ουρλιάζει στον δρόμο και σπάει μια στάση λεωφορείου με σιδηρολοστό παρά κάποιον που μιλάει χαμηλόφωνα στα δέντρα, μολονότι αυτός ο τελευταίος ίσως να πάσχει περισσότερο». Η ψυχιατρική δομή περισυλλέγει όσους δεν βρίσκουν πουθενά αλλού τη θέση τους και αποτελεί συχνά αντανάκλαση των δυσλειτουργιών και των παραλείψεων του εξωτερικού, «κανονικού» οικονομικού, πολιτικού και επιστημονικού κόσμου. Το βιβλίο εξετάζει τη λειτουργία ενός θεσμού ο οποίος έπεσε, όπως και όλο το νοσοκομειακό σύστημα, θύμα των δημοσιονομικών περικοπών και των κυρίαρχων γραφειοκρατικών και οικονομικών αντιλήψεων που εκδιώκουν καθετί το ανθρώπινο προς όφελος της αποτελεσματικότητας. Ενός θεσμού που προμοδοτεί την απαρέγκλιτη εφαρμογή των πρωτοκόλλων, αντί να αφουγκράζεται και να εμβαθύνει. «Η Αντριέν δεν έχει τη δικαιοδοσία να φροντίζει τους ασθενείς· εάν το κάνει, η διοίκηση αποκαλεί αυτή την απόκλιση ολίσθημα ως προς τις αρμοδιότητες, και την αποδοκιμάζει».

Σε αυτό το πολύ ωραίο, αξιόπιστο και αναλυτικό βιβλίο, η «τρέλα», χάρη στη γραφίδα της Τζόυ Σορμάν, αποκτά τη μορφή ποιήματος σε πρόζα, έπους ή μελαγχολικού τραγουδιού. Διότι αυτοί που αποφεύγουμε πλέον να τους αποκαλούμε «τρελούς» δεν έχουν στη διάθεσή τους τίποτε άλλο πέρα από τις λέξεις τους και τη φαντασία τους για να ορθώσουν ένα προστατευτικό ανάχωμα απέναντι στους «δαίμονες» που τους πολιορκούν. Νά γιατί αυτή η κατάδυση στην τρέλα ηχεί και ως αλληγορία για τη λογοτεχνία, που αποτελεί αναγκαιότητα, οξύτερη ενδεχομένως στους τρελούς, αλλά ζωτικής σημασίας για όλους.

Laurence Houot, France Info/Culture, 20.3.2021

***

Η συγγραφέας αποφεύγει αυστηρά την ηδονοβλεψία, ξεδιπλώνει πλήρως τη μυθιστορηματική της ικανότητα, ενώ η δύναμη της γραφής τίθεται στην υπηρεσία του ρεπορτάζ για να πολλαπλασιάσει την εμβέλειά του. Κείμενο σπουδαίο, θεμελιώδες, που πέρα από τη σκληρότητά του αφήνει την ελπίδα ότι, «ακόμα και αν το μυαλό δαμάζεται, το πνεύμα πάντα θα ξεγλιστράει».

Le Monde

Ο σωτήριος (και χρήσιμος) στοχασμός της Σορμάν για τον τρόπο που νοσηλεύονται οι έγκλειστοι οικοδομείται πάνω στην όλο ενσυναίσθηση προσοχή που δίνει σε όσους στοιχειώνουν τον χώρο. Η Σορμάν δίνει χρόνο στους νοσηλευτές και τους νοσηλευόμενους, τους ακούει και τους κοιτάζει, προσφέροντάς μας πορτρέτα σπαρακτικής ανθρωπιάς.

Les Inrockuptibles

Με αυτό το βιβλίο, η Σορμάν ζωντανεύει τις κραυγές και τις σιωπές, τις λέξεις και τις συγκινήσεις. Έξοχο έργο, που ανήκει σε μια λογοτεχνία η οποία απαιτεί υπομονή, ταλέντο και ταπεινότητα.

Le Figaro

Η δύναμη της Τζόυ Σορμάν δεν βρίσκεται μόνο στην ευφυΐα της, την ποιότητα της γραφής της, την ακρίβεια των παρατηρήσεών της, αλλά και στο ότι ερευνά χωρίς προκαταλήψεις, γεγονόσ που καθιστά ακόμα πιο αβάσταχτες τις διαπιστώσεις της για τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία σήμερα συμπεριφέρεται στους «τρελούς» της.

La Libre Belgique

Σκληρό πορτρέτο του ψυχιατρικού θεσμού, αλλά και υποβλητικές σκιαγραφίες προσώπων. Με την ιδιότητα της μυθιστοριογράφου, η Τζόυ Σορμάν αναζητά το εύθραυστο σύνορο που χωρίζει την κανονικότητα από την τρέλα. Βγαίνουμε από την ανάγνωση αναστατωμένοι και συγκλονισμένοι.

Le Point

Αφήγημα γεμάτο ζωή, ανθρώπινο και σπαρακτικό.

Elle

Η συγγραφέας συνθέτει ένα πανόραμα των ζητημάτων που ανακύπτουν από τον εγκλεισμό και την επιτήρηση των ασθενών. Πορτρέτο τόσο της ιατρικής εξουσίας, από τον βοηθό νοσηλεύτη έως τον διευθυντή της κλινικής, όσο και των ασθενών. Η Σορμάν κατορθώνει να μετασχηματίσει το υλικό της σε μυθιστορηματικό κείμενο. Διηγείται ανάγλυφα μια ιστορία που εκτυλίσσεται σ' έναν τόπο όπου όλες οι μέρες είναι ίδιες, και φωτογραφίζει όλη την γκάμα των συναισθημάτων.

Libération

***

Η **Τζού Σορμάν** γεννήθηκε στο Παρίσι το 1973. Σπούδασε φιλοσοφία και, για ένα διάστημα, εργάστηκε στη μέση εκπαίδευση. Έχει δημοσιεύσει μυθιστορήματα (όπου συνήθως αναμειγνύει μυθοπλασία και έρευνα στο πεδίο), παιδικά βιβλία και δοκίμια, ενώ έχει εργαστεί και ως δημοσιογράφος στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Τα θέματα που την απασχολούν: το σώμα, η ταυτότητα, η ετερότητα, η σχέση των ανθρώπων με τα ζώα.

Το *Στην τρέλα* τιμήθηκε το 2021 με το Prix du livre du réel.

Έργο εξωφύλλου: © **Βάλλυ Νομίδου**: 2013-22 / χαρτοκατασκευή /
πορτραίτο στο σκοτάδι

Το έργο εκτέθηκε στην έκθεση «Εγλεισμοί», που πραγματοποιήθηκε στο
Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Δρομοκαϊττειο από τις 11 Νοεμβρίου ως τις 18
Δεκεμβρίου 2022, σε επιμέλεια του **Δημήτρη Τρίκα**

Φωτογραφία: © **Βασίλης Καμπάνης**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠÓΛΙΣ